

ABELTZAINZA ETA OTSOAK BATERA IZATEKO EREDUAREN ALDE

Otsoak izatearen onura ekologikoei buruz

Otsoa, euskal ekosistemen espezie natural eta autoktonoa da; gizakiaren ekintzen medioz desagertutakoa. Era berean, harrapari apikala da ekosistemak erregulatzen dituena, klima-aldaketa ere murrizten laguntzen duena, eta, hain zuzen ere, animalien munduan duen rol ekologikoagatik, zerbitzu ekosistemiko ordezkaezinak ematen baitutu. Abeltzain-sektoreak ez du ahaztu behar, otsoa ungalatu basatien harraparia izateaz gain, osasun-lanak ere egiten dituela, sarraski kontsumitzailea baita, eta ondorioz ganaduari gaixotasunak hedatzea sahitzen du. Euskadin, zerbitzu ekosistemikoen hornidurari dagokionez, otsorik ez izateak duen kostua ezin dugu onartu.

Otsoen egoerari buruz Espainian

Europako Batzordeak, Espainiako lurraldean, otsoaren egoera DESEGOKITZAT jotzen du. Erabat faltua da populazioen hedapena aldarrikatzea, haien egoera demografikoa, banaketakoa eta genetikoa eskasa denean, ezagutza ofizial eta zientifikoen arabera. Duela hiru hamarkadaz geroztik, populazioa geldituta dago, gizakiak eragindako hilkortasun ez-naturalaren ondorioz (ehiza legala eta legez kanpokoa) eta egindako kudeaketa xehaduraren ondorioz. Datu demografiko ofizialen arabera (100.000 km²tan 300 talde) duela 26 urte inguru, geldialdi bat dagoela erakusten dute.

Geldialdi hori hain da handia, zein Espainia, XX. mendean otso-populazioaren tamainari dagokionez, EBko lehen herrialdea izateko pribilegioa izatetik, hedadura askoz txikiagoa duten beste bi herrialdek gainditzera pasa dute, hala nola Errumaniak eta Italiak, eta Polonia bidean dagoelarik, eta oso urte gutxitan Alemaniak. Espainia EBko bigarren herrialde handiena den arren.

Otsoak banaketa historikoko eremuaren %75 galdu du, eta Iberiar Penintsulako biztanleriaren %90 baino gehiago. Baina, ebaluazio zientifikoen arabera, otsoak lurraldearen %55ak har ditzake; eskualde horien ahalmen natural eta sozioekonomikoa kontuan hartuta.

Egoera horiek arintzeko, otsoaren babes zorrotza eta 139/2011 Errege-Dekretuan sartzea beharrezkoa da, Zientzia Batzordeak gomendatu zuen bezala.

Euskadiko otsoaren egoerari buruz

Euskadin otsoaren kontserbazio-egoera oso kaskarra da. Bizkaiko Foru Aldundiak 2016. urtean azken talde ezagunaren uxaldien bidez egindako sarraskiaren ondoren

eta XXI. mendearen lehen hamarkadaren hasieran Araban 4 otso-talde desagertu ondoren ez dago otso-talderik.

Euskal Autonomia Erkidegoan, 2020ko martxoaren 2ko Aginduaren arabera (EHAA, 51 zk. 2020ko martxoaren 13a) otsoa Arriskuan dauden Espezieen Euskal Katalogoan “interes bereziko” kategorian sartuta dagoen espeziea da. Beraz, ezin dira otsoak inola ere ez hil, ez ehizatetik, ez eta populazioaren kontrolagatik. Eta horrek, otso galduak berreskuratzeko kudeaketa-plana egitera behartzen du. Euskadik, gutxienez bederatzi otso-talde hartzeko gaitasuna du. Ez baditu, gizakiok ez dugulako uzten da.

Gainera, EAEko lurraldearen %20 Naturgune Babestua da, eta Euskadi, Iberiar Penintsula Europako gainerako lurraldearekin lotzen duen Mendiko Korridore Ekologikoaren barruan dago. Ekimen hori euskal hiriburuan aurkeztu zen, hain zuzen ere. Espazio horiek, antzeko ingurumen-ezaugarriak dituzten, natur guneak lotzeko planteatuta baitaude, biodibertsitatea zaintzeko, habitaten zatiketari aurrea hartzeko eta basa-flora eta faunako populazioen migrazioa, sakabanaketa, lotura eta harremana bultzatzeko. Eusko Jaurlaritzaren ordezkari politikoak (orduko Ingurumen Sailburu Ana Isabel Oregi andrea) lephoria eta ugatza, korridore horren espezie adierazletzat akeratu zituen. Beraz, basa-faunako espezieentzat balio zuena, korridore ekologiko hori eratzen eta zentzua ematen dioten beste espezie batzuentzat ezin da gutxiago izan, hala nola hartzentzat eta otsoentzat, Europako Batasunak ezartzen duen moduan.

Bestalde, Batzorde Zientifiko batek, biologian curriculum vitae ukiezina osatzen duen akademiko-talde hautatua, Espainiako otsoaren populazio guztiak Babes Bereziko Araubideko Basa Espezieen Zerrendan (LESRPE) aho batez sartzeari gomendatzea garrantzitsua da. Trantsizio Ekologikoaren eta Erronka Demografikoaren Ministerioa LESRPEn espezie bat sartzeko eskumena duen bakarra da, eta autonomia-erkidegoek bigarren mailako zeregina dute, kontsultarako soilik, ez exekutiborako.

Espainiako Agintaritzaren Aldizkarian (EAA) onartzen denean, Eusko Jaurlaritzak eta baita Euskadiko Foru Aldundiek ere Espainiako araudia bete beharko dute. Eusko Jaurlaritzak 2020ko maiatzean argi utzi zigun, otsoa LESRPEn sartzeari babesten zutela, hori bat zetorrelako otsoa Espezie Mehatxatuen Euskal Katalogoan (2020ko martxoan) sartzeari, eta 2021eko otsailean egoera hori guztiz kontrakoa izatea harrigarria eta inkoherentea da. Hori arrazoi politikoengatik gertatu da, Garapen Ekonomiko, Iraunkortasun eta Ingurumen Sailaren kolorea nabarmen aldatu delako, PSE/PSOEtik EAJ/PNVra pasatu baita.

Nekazaritzako eta abeltzaintzako Otsoarekiko errespetua duen ekoizpen-ereduaren beharraz

Abeltzaintzaren sektoreak laguntza ekonomiko publikoak jasotzen ditu, bestela bideragarria ez litzatekeelako. Laguntza horiek Europar Batasunaren aurrekontuaren %40 dira. Hasiera batean, nekazaritza eta abeltzaintzako sektoreak laguntza horiek gabe, NPB (Nekazaritza Politika Bateratua) izenekoak, Europan ez lirateke bideragarriak izango, erkidegoaren aberastasunari egiten dion ekarpena barregarria baita, baina garrantzi estrategiko nabarmena du. Baina EBk laguntza ekonomiko horiek

ingurumenari ahalik eta kalte gutxien eragiteko mekanismo batzuk jarri ditu, eta Europako Araudiek, Estatuko Errege Dekretuek eta Euskal Autonomia Erkidegoko legegintzako Dekretuek baldintzatuta daude, besteak beste, ingurumena eta fauna basatia eta etxekoa errespetatzen dituzten nekazaritza- eta ingurumen-neurriak betetzeko, ganadua zaindu eta zaintzeko neurriekin. Beraz, lehenik eta behin, lehen sektoreari buruzko diru-laguntza publiko horiek eta beste batzuk sakon aztertu eta ebaluatu beharko lirateke, naturaren kontserbaziorako kaltegarriak ez izatea erreparatuz, otsoak barne.

Duela gutxi, Europako Batzordeak estatu kideei konpentsazio-laguntzen %100 funts publikoekin bete daitezkeela jakinarazi die, eta NPBk osorik har ditzakeela abeltzaintzari erasoak prebenitzeko neurriak (artzainak kontratatzea, babeseko itxurak edo guardiako txakurrak erostea). Galdetu Eusko Jaurlaritzak eta foru-aldundiek horri buruz zer egiten duten.

Otsoen presentzia abeltzaintzaren desagertzearekin lotzea, gizartea desinformatzea da. Asmo txarreko agudio faltsua da.

Lehenik eta behin, otsoak abeltzaintzan duen eragin sozioekonomikoaren mailari buruzko diagnostiko guztiak otsoekiko bajen esleipen esklusiboan oinarritzen dira, eta hori ez da ziurra, ez baitago peritutzaren genetikorik, onarpen hori sinesgarritasunez berresteko, eta ia kontrolik gabeko txakurrei egotzitako erasorik ez baitago otso egonkorak edo noizbehinkakoak dauden eremuetan.

Bigarrenik, adierazle sozioekonomiko guztiak otsoaren eraginak ez duela eragin nabarmenik azizendaren murrizketan baieztatzen dute, ez eta sektorearen hondamenean ere. Otsoak etengabeak eta egonkorak diren lekuetan, hala nola Gaztela eta Leonen, otsoaren eragina eskualde horretako 4.589.140 abelburuetan zenbatetsitako azizendaren %0,06koa izan zen. Gainera, Gaztela eta Leongo lehen sektoreak, 2017rako, otsoari ofizialki egotzi zion kalte ekonomikoa, bere nekazaritzako errentaren %0,027 izan zen. Otsoak dauden beste eskualde garrantzitsu batean, hala nola Asturiasko Printzerrian, datu ofizialek urteko %0,86ko eragina dutela azizenda osoan eta %1,1 inguru abeltzaintza estentsiboan adierazten dute. Otsoak gutxi ugaltzen diren lekuetan, beren banaketa-eremuaren mugan kokatzen direnak, non azken hamarkadetan gizakiek sistematikoki pertsegitzen eta suntsitzen dituzte, hala nola Araban, adierazleak antzekoak dira. Hala, 1999-2008 aldian otsoak Arabako azizendaren batez besteko kopuruan %0,23 eragina izan zuen (EUSTAT). Otsoak, Araba osoan 2000-2007 aldian, batez beste 38,5 (\pm 10,7) abeltzain bakoitzeko kaltetu zituen; hau da, abeltzaintzako ustiatzearen %2,1 adierazten zuen. Urte bakoitzeko abeltzainen eta erasoaren batez bestekoa 2,2 (\pm 0,5) izan zen eta abeltzain bakoitzeko urtean batez beste 6,3 (hildakoak, zaurituak eta desagertuak) izan zen. Azterketa horiek probintzia horretako otsoa dagoen lekuetan bakarrik egiten badira, kaltetutako abeltzaintza-ustiatzeak %2,7 izan ziren, eta abeltzaintzako errolda osoaren %0,44. Araban, lehen sektoreak otsoari ofizialki egotzitako eragin ekonomikoaren batez bestekoa 2000-2007 aldian Arabako urteko nekazaritza-errentaren %0,035 izan zen. Araban, 2000-2007 aldian lehen sektoreak otsoari ofizialki egotzitako eragin ekonomikoaren batez bestekoa Arabako urteko nekazaritza-errentaren %0,035 izan zen.

Hori dela eta, ezinezkoa da nekazarien eta abeltzainen zenbait erakundek otsoari buruz ematen dituzten biktimismoen alde egitea.

Bestalde, gero eta gehiago dira espeziearekin batera bizi nahi duten abeltzaintzako ustiategiak. Kontsumitzaileak jokoaren arauak ikuspegi arduratsu batetik zehazten dituen mundu batean, guztiz harrigarria da sektore jakin batek (PRIBATUA) biodibertsitatea kontserbatzeko eredia ezartzea (ONDASUN PUBLIKOA ETA INTERES OROKORREKOA), eta iragartzen du otsoak hil behar direla, irauteko eta bideragarri izateko. Kontsumitzaile arduratsuak garen aldetik, produktu batzuen trazabilitatea eta jatorria ezagutzea eskatzen dugu. Produktu horiek iraunkorrak eta ingurumenari dagokionez errespetuzkoak direla esaten digute, baina, praktikan, otso guztiak suntsitzen dituzte. Produktu horiek otso hilen odola badute, kontsumitzaile arduratsuok horri buruzko informazioa jasotzeko ESKUBIDEA dugu, eta, gero, lurraldetako produktuak aukeratzekorakoan benetazko baterako existentziarekin lotura dutenak aukeratuko ditugu. Eta baterako existentzia OTSOAK EZ HILTZEA da, ez orain arte egin den bezala, produktuen publizitate engainagarria biodibertsitatearen kontura.

Horregatik guztiagatik, European, Espainian eta Euskadin otsoak duen legezko egoerarekin eta Eusko Jaurlaritzak LESRPEn otsoa sartzeari buruz duen jarrerarekin bat etorriz, HAUXE ESKATZEN DUGU:

1- Eusko Jaurlaritzak, bere eskumenen eta eskuduntzen arabera, ofizioz, otsoa "Galzorian" kategorian katalogatzeari hasiera eman diezaiola, 2019-2020 urteko otsoen azken erroldaren arabera, 0 talde daude Euskadin, eta 1-2 ale Araban sakabanatuta. Hori dela eta, Euskadiko otsoak desagertzeko arrisku larrian daude.

2- Eusko Jaurlaritzak gutun bana bidal diezaiola berehala Espainiako Gobernuari eta Europako Batzordeari, NPBren funts guztiak ukatzeko eskatuz, bere lurraldean otsorik nahi ez duelako, eta koexistentziak otso guztiak hiltzea baino ezin duela izan lehen sektorea mantentzeko uste duelako.

3- Eusko Jaurlaritzak bere erabakiaren berri ematea euskal gizarte osoari, euskal kontsumitzaileok eskubidea eta betebeharra baitugu Euskadiko abeltzaintza estentsiboko jarduera biodibertsitatearekin (otsoak barne) bateraezina dela jakiteko.